

Het NBT aan het einde van zijn omloop

Hans M. Heybroek (1927) studeerde in 1953 af op tropische bosbouw, vegetatiekunde, plantenziektenkunde en genetica. Hij werkte aan iepen en hun resistenties, aan bosboomgenetica en natuurbescherming. Van 1951 - 1952 was hij redacteur van Amoeba, van 1973 - 1988 redactiesecretaris van het NBT.

Kees de Lange is van 1965 tot 1995 werkzaam geweest bij het Staatsbosbeheer. Als houtvester in de provincies Drenthe, Overijssel en Friesland en in diverse andere functies. Hij was voorzitter van de Redactieraad van het Bosbouw tijdschrift van 1988 tot 1994.

Voordat Peter Schütz bosbouw ging studeren heeft hij 10 jaar gewerkt als journalist en daarvoor is hij ook nog een korte tijd zeeman geweest. Na zijn afstuderen werkte hij eerst bij Staatsbosbeheer, toen bij het Consulentenschap in Algemene Dienst voor de Bos- en Landschapsbouw en sinds 1991 als senior beleidsmedewerker Internationale Zaken bij de directie Natuur van het Ministerie van LNV. Hij was van 1982 tot 1990 lid van de redactiecommissie van het NBT.

Kun je bos- en natuurbeheer in de praktijk eigenlijk wel los zien van elkaar?

Jac Hendriks (1951) is voorzitter van de redactiecommissie van het NBT van 1994 tot heden. Hij studeerde biologie in Nijmegen, onder andere gericht op de vegetatiekunde van populierenbossen. Hij werkt sinds 1975 bij Staatsbosbeheer. Jac was tevens redacteur van Bosbouwvoorlichting en later ook van het Vakblad Natuurbeheer. Hij heeft de afgelopen jaren intensief gewerkt aan het tot stand komen van het samengaan van de twee vakbladen.

U kijkt momenteel naar het laatste nummer van het Nederlands bosbouw tijdschrift. Het vakblad houdt op in de huidige vorm te bestaan, maar gaat verder in samenwerking met het Vakblad Natuurbeheer en de Bos en Houtberichten. Aan het besluit tot deze fusie ligt een gemotiveerde en zorgvuldig beredeneerde keuze ten grondslag, maar helemaal zonder droge ogen kan het NBT na 75 jaar niet ten grave worden gedragen. Om op gepaste

wijze afscheid te nemen van het vakblad voor de bosbouwers kwamen woensdag 8 oktober drie oud- redacteurs en de huidige redactievoorzitter bijeen. Zij spraken over hun ervaringen met het NBT en over hoe het nu verder moet.

Terwijl buiten regen en wind door het bos giert, druppelen in het Wageningse hotel "Nol in't Bos" één voor één de heren binnen. Bij dit gesprek zijn aanwezig: Kees de Lange, Hans Heybroek en Peter Schütz. Het gesprek wordt





Hans Heybroek: Van boom tot bos, meer aandacht voor de individuele boom a.u.b.

geleid door de huidige redactievoorzitter Jac Hendriks. Afgaand op het grijze haar is niet veel fantasie nodig om hier de mannelijke variant van 'The golden girls' te herkennen. Zodra iedereen aanwezig is, wordt direct ter zake gekomen, want het laatste nummer van het NBT moet uitkomen voordat het eerste nummer van het nieuwe tijdschrift verschijnt. Zo'n harde deadline heeft geen van de aanwezigen ooit meegeemaakt.

Gesproken wordt over de ervaringen die de redacteurs met het bosbouw tijdschrift hebben gehad, de gevaren en mogelijk-

heden die zich bij de fusie met het Vakblad Natuurbeheer voordoen, de zaken die beslist in het nieuwe tijdschrift aan de orde moeten komen en de ontwikkelingen die zich in de hele bosbouwsector voordoen. Met de fusie wordt gestreefd naar een kwaliteitsverbetering van het tijdschrift. Over wat kwaliteit is en hoe de kwaliteit verbeterd kan worden, valt door de aanwezigen wel het een en ander te zeggen.

Bezorgdheid

Een angst die onder bosbouwers leeft, dat blijkt wel uit de reacties

die naar de website van de KNBV zijn gestuurd, is dat de bosbouwers bij een fusie met het Vakblad Natuurbeheer in de schaduw van de natuurbeheerders zullen komen te staan. De opvatting is dat natuurbeheerders enthousiaste liefhebbers van hun vak zijn en dat zij dat enthousiasme graag uitdragen. Bosbouwers zijn meer vakmensen die rustig doorwerken en niet de behoefte hebben hun ideeën met veel ruchtbaarheid onder de aandacht te brengen. Eén van de mensen die op de website hebben gereageerd, is Hans Heybroek, hij is bij dit gesprek aanwezig en haalt het voorbeeld van 'De Populier' aan.

De ervaring met het tijdschrift 'De Populier' is wat dat betreft onheilsprekend. De Populier is ongeveer 15 jaar geleden gefuseerd met het NBT. Toen is afgesproken dat er met regelmaat aandacht aan populieren geschonken zou worden, maar daar is weinig van terechtgekomen.

Deze angst wordt door de andere aanwezigen echter niet in dezelfde mate gedeeld. Volgens Peter Schütz is de kans zelfs reëler dat de bosbouwers de natuurbeheerders zullen domineren. Voor de bosbouwers is dit tijdschrift één van de weinige organen om hun visies en boodschappen uit te dragen. De natuurauteurs hebben andere bladen zoals 'De Levende Natuur'. Actieve, enthousiaste natuurliefhebbers zullen veel liever in dat blad schrijven. Bovendien; als natuurbeheerders in het blad willen schrijven, zijn ze van harte welkom. Natuurbeheerders en bosbeheerders hebben voor een groot deel met dezelfde problemen te maken, dus aan die onderwerpen mag vanuit de natuur-

Peter Schutz: cross sectorial issues behandelen brengt winst

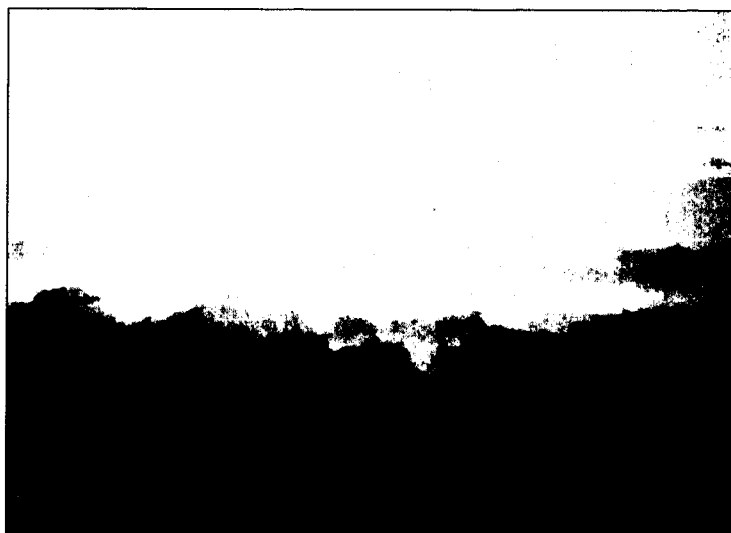
wereld best aandacht worden besteed. Een 'soortenblaadje' zal het tijdschrift waarschijnlijk toch niet worden.

Doelgroep

Maar als het geen soortenblaadje wordt, wat dan wel? Waar schrijven natuurbeheerders zoal over en wat zijn de raakvlakken met de bosbouw? En de vraag die waarschijnlijk nog wel het meest relevant is: als het nieuwe tijdschrift zich richt op de problematiek die de bosbouw deelt met het natuurbeheer, waarin gaat het nieuwe blad zich dan onderscheiden van andere bladen?

Aan tafel is iedereen het er wel over eens dat het centrale thema het 'terreinbeheer' moet zijn. Het beheer en de beheerder van zowel bos als natuurterreinen is onderwerp en doelgroep van het nieuwe tijdschrift en voor zover een artikel raakvlakken heeft met dit thema, is het welkom. In het verleden werd aangehouden dat 30% van de artikelen over het beheer ging, 30% ging over het beleid, 30% ging over onderzoek en de overige 10% van het tijdschrift werd gevuld met o.a. verenigingsnieuws. In die tijd zijn ook artikelen geschreven over dood hout en heidevelden. Dat had toen niets met bosbouw te maken, dat waren uitstapjes, maar nu is dat veel meer geïntegreerd. Bosbouw is nu bijna synoniem met natuurbeheer geworden. Er bestaat volgens Peter Schütz in ieder geval geen op zich staand bosbeleid meer, alleen nog maar natuurbeleid, bosbeleid is daar een integraal onderdeel van. Als je Walter Kooy (NBT, maart/april 2003) moet geloven, dan is de tijd van een sectorale benadering van bos en natuur voorbij.

Dus bosbeheer is bijna hetzelfde als natuurbeheer? Nou, dat toch



niet helemaal. Bosbouw is volgens Hans Heybroek meer dan natuurbehoud. Het gaat er in de bosbouw om natuurlijke processen bewust en soms heel kunstmatig te sturen, om daarmee een vooraf gedefinieerd doel te bereiken, dat ontbreekt bij het natuurbeheer. Natuurbeheerders hebben over het algemeen hele specifieke kennis over een klein deelaspect van de natuur, die kunnen daar prachtige verhalen over vertellen, dat is een genot om naar te luisteren. De meer allround-kennis ontbreekt echter vaak. Om de processen in een ecosysteem goed te kunnen sturen, is het nodig een totaaloverzicht te hebben en de verschillende aspecten van een ecosysteem in de bredere samenhang te zien. Een bosbouwer moet van alle aspecten een beetje te weten. En dat is volgens Peter Schütz precies waarom bosbouwers altijd de beste natuurbeheerders zijn geweest. Bovendien, om op Walter Kooy te reageren, de tijd van een aparte bosbouwsector en een sectorale benadering van bosbouw is niet voorbij zolang je jezelf als sector blijft profileren. Een eigen vakblad hoort daar bij.

Kwaliteitsverbetering

Toch waren de artikelen over heidevelden en dood hout zeker heel waardevol. Aan dood hout is zelfs een keer een heel thema-nummer gewijd, net als aan de meidoorn, wat eigenlijk meer met landschapsbouw dan met bosbouw te maken had. Dat zijn hele goede nummers geweest, die bij menigeen nog levendig in de herinnering staan. Niet iedereen vond toen dat zulk soort artikelen in het NBT thuishoorden, maar in het nieuwe tijdschrift zouden deze onderwerpen goed passen.

Als het doel is een kwaliteitsverbetering te realiseren, heb je wel artikelen nodig waarin duidelijk stelling wordt genomen. Een belangrijke functie van een vakblad is die van de meningsvorming en voor meningsvorming heb je wat gewaagde stukken nodig. Ter illustratie haalt Kees de Lange een voorbeeld aan van een Duitse krant in de wederopbouwfase na de tweede wereldoorlog. Deze krant kreeg van de Amerikanen de opdracht vooral kritisch te zijn op de geallieerden, het moest een eerlijke en desnoods respectloze verslaglegging van de waarheid zijn. Dat is ook hoe artikelen in het nieuwe tijdschrift mo-



Kees de Lange: hele stroomgebieden bekijken is het vak van de bosbouwer

gen zijn. Niet altijd luisteren naar de gevestigde orde, maar af en toe eens flink prikkelen en tegen de schenen schoppen. De ongekuiste waarheid, dan wordt het blad gelezen.

Non-conformistisch, eerlijk en waarachtig, zo moet het worden, maar Peter Schütz en Hans Heybroek zien ook graag artikelen met een blijvende waarde. Artikelen die feitelijke informatie geven, waar je over tien jaar naar kan terugrijpen. Een voorbeeld hiervan is het artikel over organismen op dood hout. Dat ging over onderzochte feiten die hun waarde altijd, ongeacht maatschappelijke ontwikkelingen, zullen behouden.

De kwaliteit en het niveau zijn belangrijk. Als redactie van een vakblad mag je je best realiseren dat je niet voor een heel breed publiek hoeft te schrijven. Het publiek is een vrij selecte groep van bosbouwers en natuurbeheerders waar wel wat voorkennis van verwacht mag worden. Die groep kan best wat niveau hebben. In de begintijd van het blad, moest je in Wageningen hebben gestudeerd om lid te mogen worden van de KNBV. Daar moest je dan ook nog voor worden voorgedra-

gen door twee leden. In die tijd was de KNBV een deftige herenvereniging. Die tijd is inmiddels echter wel voorbij, zo elitair is de KNBV niet meer.

Wetenschapsjournalistiek

Maar genoeg artikelen van niveau en kwaliteit bij elkaar krijgen is makkelijker gezegd dan gedaan. Dat het voor een redactie in het algemeen niet meevalt om op tijd de nodige stukken aangeleverd te krijgen, daar kan iedereen aan tafel over meepraten. Zoals al even is aangestipt doet zich in het bos- en natuurbeheer echter nog een heel ander probleem voor. De allround-kennis laat vaak te wensen over. Er is wel heel veel kennis, maar deze is meestal erg versnipperd, dat is tenminste wat Peter Schütz signaleert. Een goede redactie moet daarom heel goed weten welke kennis waar te vinden is.

Een journalist zou bij al die verschillende mensen langs moeten gaan om het complete plaatje te kunnen construeren. Dat moet dan dus wel iemand zijn die genoeg van het betreffende onderwerp afweet. Hans Heybroek stelt voor dat Peter Schütz dat dan maar moest gaan doen.

Peter Schütz doet dat graag, maar een goede journalist mag volgens hem juist niet te veel weten. Een journalist die te veel weet, stelt niet genoeg vragen om de zaak helder te krijgen en gaat daarna zijn eigen verhaal construeren. 'Dus voor journalist ben je toch niet geschikt, Peter?' 'Oh, jawel hoor, daar ben ik dom genoeg voor.'

Terwijl het buiten inmiddels donker begint te worden en de ober nog eens langskomt, is de stemming langzaam veranderd van een cynische houding ten opzichte van de aanstaande fusie naar enthousiasme over een nieuw tijdschrift dat een kansrijke toekomst tegemoet gaat. Het samengaan met het Vakblad Natuurbeheer en de Bos en Houtberichten biedt mogelijkheden die tot nu toe onbenut zijn gebleven. Zo heeft iedere aanwezige redactievoorzitter onderwerpen die in het nieuwe tijdschrift de nodige aandacht verdienen.

Wensen

Hans Heybroek zou in het nieuwe tijdschrift graag meer aandacht zien voor de individuele boom. In het meerjarenplan bosbouw wordt gesproken over 'van enkele boom naar het bos', toch is dat onderwerp in Nederland onbespreekbaar. Nederland zou zich internationaal goed met dat onderwerp kunnen profileren. De biologie van de individuele boom, de ontwikkeling die een boom van het juveniele stadium tot het adult-stadium doormaakt, de fysiologische processen en de standplaatsfactoren die de hoogtegroeï van bomen bepalen. Op het schaalniveau waar je in Nederland over praat, zijn dat hele relevante onderwerpen. De

parkboom en de boom aan de gracht, daar mag in het nieuwe tijdschrift wel aandacht aan worden besteed.

Peter Schütz ziet de toekomst echter juist eerder in de bredere benadering. Problemen waar zowel bosbeheerders als natuurbeheerders mee te maken hebben, zijn de externe factoren, wat men in het Engels 'cross sectoral issues' noemt. Verzuring en stikstofdepositie zijn onderwerpen die wat uit de pers zijn verdwenen, maar die hebben nog steeds een grote invloed op het bos- en natuurbeheer, om nog maar te zwijgen van wegeaanleg, mijnbouw en de niet-duurzame, intensieve landbouw. Het nieuwe tijdschrift biedt uitgelezen mogelijkheden om dat soort problemen geza-

menlijk aan de kaak te stellen. Wanneer we onze krachten bundelen en onze gezamenlijke belangen behartigen, zou dat een meerwaarde van deze fusie zijn.

Kees de Lange ziet het heil van het nieuwe tijdschrift vooral in onderwerpen die zich in de sfeer van 'urban forestry' bevinden. Nederland doet het zo slecht nog niet bij het beheer en beleid van landschappen in een dichtbevolkt gebied. Het gaat dan om een landschappen die variëren van een bijna boomloos landschap tot en met het gesloten bos. Uit zijn studietijd herinnert hij zich de interessante colleges van professor Kools op het gebied van 'watershed management'. Dat was een typisch bosbouwonderwerp, in die zin dat het om het

functioneren van een bepaald gebied ging waarbij hele praktische ecologische problemen opgelost werden, zelfs zonder dat er veel bomen aan te pas kwamen.

Als het aan de hier aanwezigen ligt wordt het nieuwe blad wel gevuld, daar hoeft niemand aan te twifelen. Maar hoe zit het met informatie over nieuwe machines en over kettingzagen, daar blijft toch wel plaats voor in het nieuwe tijdschrift...?

Waarschijnlijk niet, maar misschien kan er in het nieuwe tijdschrift verwezen worden naar de website. Het internet biedt als medium nog volop kansen om onszelf als bosbouwers te blijven presenteren.